

Pertti Karjalainen

**Harjavallan kaupunginkirjaston aikuisten musiikkiäänite-
kokoelman arviointi**

Opinnäytetyö

Maaliskuu 2012

Kulttuurialan yksikkö

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Pertti Karjalainen

Työn nimi: Harjavallan kaupunginkirjaston aikuisten musiikkiäänitekokoelman arviointi

Ohjaaja: Ari Haasio

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 34

Liitteiden lukumäärä: 0

Määrällinen tutkimus selvitti Harjavallan kaupunginkirjaston aikuisten äänitekokoelman sisältöä ja onnistuneisuutta kokoelman rakenteen, lainauslukujen, asiakastyytyväisyyden ja näiden keskinäisten suhteiden pohjalta sekä pyrki kartoittamaan millaisin keinoin kokoelmaa olisi mahdollista kehittää.

Tutkimusta varten laadittiin Microsoft Excel –tietokanta, joka sisälsi kaikista aikuisten musiikkiäänitteistä tutkimuksen kannalta olennaiset tiedot ja määrittä niiden pohjalta ohjelman funktioita käyttäen lisätietoa. Asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin yhtäaikaaisesti sekä paperilla että verkossa ja tulokset käsiteltiin SPSS-ohjelmalla.

Verraten nuoreksi todetun kokoelman rakennetta tarkasteltiin musiikkityylijakauksen kautta. Kokoelman rakenteen nähtiin olevan jokseenkin epäsuhdassa lainauslukuihin verrattuna. Asiakaskyselyn vastausmäärä jäi vähäiseksi, mutta tulokset viittasivat niin ikään epäsuhtaan kokoelman sisällöissä.

Kokoelmaa tarkasteltiin myös G. E. Evansin kokoelmanhoitomallin kautta. Malliin nähden kokoelma todettiin puutteellisesti hoidetuksi, mikä johtuu henkilöstöresurssien vähäisyydestä ja toisaalta kokoelman nuoresta iästä.

Avainsanat: musiikki, kokoelmat, äänitteet, musiikkikirjastot, Harjavalta

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree Programme: Degree Programme in Library and Information Services

Author: Pertti Karjalainen

Title of thesis: Evaluation of the Harjavalta City Library's music recording collection for adults

Supervisor: Ari Haasio

Year: 2012   Number of pages: 34   Number of appendices: 0

A quantitative research was carried out for the contents and quality of the Harjavalta City Library's collection of music recordings for adults. The research was based on the analysis of the collection's structure, loan figures, a survey mapping the patrons' opinion regarding the collection and the relations between these factors. Furthermore, the research aimed at finding measures in which the collection could be developed.

For the research, a Microsoft Excel database was compiled, holding all necessary information about the collection and calculating further information by using the functions of the programme. The patron survey was conducted both on paper and online and the results were processed with a SPSS programme.

The research was based on the distribution of music styles within the collection. Its structure was found out to be somewhat disproportioned in comparison to loan figures. The number of entries for the survey was low, but the results also indicated towards disproportion in the contents of the collection.

The collection was also studied through G. E. Evans' model of collection development. It was seen that the collection has not been developed which is mostly due to the lack of staff resources and the young age of the collection.

Keywords: music, collections, recordings, music libraries, Harjavalta

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	5
Käytetyt termit ja lyhenteet	6
1 JOHDANTO JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	7
2 AIKUISTEN MUSIIKKIÄÄNITTEIDEN KOKOELMA HARJAVALLASSA.....	9
2.1 Aktiivinen ja passiivinen kokoelma	11
2.2 Jako taide- ja populaarimusiikkiin.....	12
2.3 Taidemusiikki	14
2.4 Populaarimusiikki	16
3 Lainausluvut.....	20
3.1 Taide- ja populaarimusiikin lainajakaumat	21
3.2 Taide- ja populaarimusiikin omat sisäiset lainajakaumat.....	22
3.3 Lainatuimmat teokset.....	24
3.4 Nollalainat	25
4 ASIAKASKYSELY	26
4.1 Kyselyn toteutus ja arviointi.....	26
4.2 Kyselyn tulokset	27
5 MUSIIKKI-DVD:T	30
6 REAALISISÄLLÖN, LAINAUSLUKUJEN JA KYSELYTULOSTEN VERTAILU	31
7 POHDINTAA JA KEHITYSTOIMENPITEITÄ.....	32
Lähteet	34

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1: Kokoelman kehitys ja hankinnat.....	9
Kuvio 2: Taide- ja populaarimusiikin jakauma kokonaiskokoelmassa (vasen kuvio) ja aktiivisessa kokoelmassa (oikea kuvio).....	14
Kuvio 3: Taidemusiikki kokonaiskokoelmassa (vasen kuvio) ja aktiivisessa kokoelmassa (oikea kuvio).....	14
Kuvio 4: Taidemusiikin oma kokonaiskokoelma (vasen kuvio) ja oma aktiivinen kokoelma (oikea kuvio)	15
Kuvio 5: Populaarimusiikki kokonaiskokoelmassa (vasen kuvio) ja aktiivisessa kokoelmassa (oikea kuvio).....	17
Kuvio 6: Populaarimusiikin oma kokonaiskokoelma (vasen kuvio) ja aktiivinen kokoelma (oikea kuvio)	18
Kuvio 7: Kokonaislainojen osuus taide- ja populaarimusiikin välillä	21
Kuvio 8: Suhteellisten lainojen osuus taide- ja populaarimusiikin välillä	21
Kuvio 9: Taidemusiikin suhteellinen lainaus.....	22
Kuvio 10: Populaarimusiikin suhteellinen lainaus.....	23
Kuvio 11: Kyselyyn vastanneiden toiveet hankinnoista.....	28
Kuvio 12: Ideaali kokoelmarakenne suhteessa asiakkaiden toiveisiin	28
 Taulukko 1: Yleisten kirjastojen tilastot 2012, Harjavalta	10
Taulukko 2: Koti- ja ulkomaiset levyt kokonais- ja aktiivisessa kokoelmassa.....	12
Taulukko 3: Kokoelman kymmenen lainatuinta äänitettä kokonaislainauksen ja suhteellisen lainauksen perusteella	24
Taulukko 4: Taide- ja populaarimusiikin eri jakautumien vertailu	31

Käytetyt termit ja lyhenteet

Aikuisten musiikkiäänite	Tässä yhteydessä mikä tahansa musiikkiäänite, joka ei ole lastenmusiikkia (yleinen kirjastoluokitus 78.311 tai nimekkeen osastoryhmä lasten ja nuorten osastot).
Dvd(-levy)	Kuvatallenne optisessa Digital Versatile Disc –formaattissa.
(Cd-)levy	Äänite optisessa Compact Disc -formaattissa, erotuksena dvd:istä.
Nide	Tässä yhteydessä äänitteen fyysinen kopio, vrt. nimeke.
Nimeke	Kokoelmassa oleva uniikki teos, josta saattaa olla olemassa useampi nide, ts. kaksi sisällöltään identtistä levyä.
Äänite	Yleistermi cd-levyille, kaseteille ja vinyylilevyille, tässä yhteydessä lähes poikkeuksetta cd-levy. Dvd-tallenteet ovat ensisijaisesti kuvatallenteita, joten niistä käytetään opinnäytetyössä pelkästään termiä dvd(-levy).

1 JOHDANTO JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Idea tutkimuksesta syntyi, kun tutkimuksen suorittajan ystävä Harjavallan kirjastossa työskennellessään tarjoutui laatimaan kirjastolle listan levyistä, jotka kirjaston tulisi hankkia kokoelmiinsa. Ehdotuksen pohjalla oli summittainen näkemys siitä, että kokoelmassa on paljon parantamisen varaa. Monen mutkan kautta tuo oletamus päättyi tämän opinnäytetyön tutkimusongelmaksi ja hankintaehdotuslista muuttui kokonaisvaltaiseksi kokoelma-analyysiksi.

Tutkimuksen lähtökohdaksi muodostui neljäkohtainen lähestymistapa:

1. mitä kokoelma sisältää
2. mitä kokoelmasta lainataan
3. ovatko asiakkaat tyytyväisiä kokoelmaan
4. mitä siihen toivottaisiin lisää

Kohtien 1 ja 2 kivijalan muodosti Microsoft Excel –tietokanta, johon merkittiin jokainen Origo-järjestelmän hakuehdot täyttävä nimeke. Materiaaliksi valittiin cd- tai dvd-levy (materiaalihakua ei voinut yhdistää, joten se piti tehdä kahteen kertaan), luokaksi 78, kotipisteryhmäksi Harjavallan kaupunginkirjasto ja osastoryhmäksi aikuisten osasto. Tuloksena oli 810 cd-levyä ja 14 dvd-levyä. Materiaaliryhmällä ”kasetit” löytyi 58 tulosta, joista seitsemän on kotiseutukokoelmassa ja loput sairaalakirjastossa.

Sairaalakirjasto on Harjavallan sairaalan potilaskirjasto, jonka kokoelmat ovat ainoastaan potilaiden ja hoitohenkilökunnan käytössä. Tästä syystä sairaalakirjaston kokoelmaa ei huomioitu tutkimuksessa. Niin ikään materiaaliryhmällä ”äänilevyt” löytyi vain yksi kotiseutukokoelman vinyylilevy, joten haku on perusteltua rajata pelkästään cd- ja dvd-levyihin. Kotiseutukokoelma ei ole vapaasti asiakkaiden saatavilla, joten sekin rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle, jolloin jäljelle jäivät kokoelman enemmistön muodostavat optiset kuva- ja videotallenteet.

Nimekkeistä merkittiin tietokantaan pääkirjaus, nimeke, yleiset kirjastoluokitukset (YKL), sanallinen luokitus YKL:n pohjalta, kotimaisuus/ulkomaisuus, äänitteen tuotantovuosi, hankintapäivä, kokonaislainaus, niteen/niteiden tila sekä tarvittaessa

sekalaisia huomioita. Microsoft Excelin funktioilla saatiin laskettua kokoelman rakennetta koskevia lukuja. Niin ikään funktioita käyttäen kiinteään päivämäärän viitaten nimekkeille saatiin laskettua kokoelmaikä, mihin suhteutettuna taas saatiin selville keskimääräinen lainaus. Lainausluvut kerättiin kahden päivän aikana, jolloin saman kiinteän päivämäärän (16.6.2011) käyttö on perusteltua. Suuri osa opinnäytetyön tuloksista peilaa näin ollen vuoden 2011 kesäkuun tilannetta. Microsoft Excelin funktioita käyttäen selvitettiin myös kaikki muut kokoelmaa koskevat luvut, ellei toisin mainita.

Asiakkaiden tyytyväisyyttä ja toiveita kartoitettiin asiakaskyselyllä. Huhtikuun lopusta syyskuuhun 2011 oli avoinna sekä paperisena että verkossa toteutettu aikuisten musiikkiäänitteitä koskeva asiakaskysely, johon tuli yhteensä vain 24 vastausta. Kyselyssä kysyttiin asiakkaiden mielipiteitä kokoelmasta sekä toiveita tulevien hankintojen suhteen. Kyselyä ja sen tuloksia käsitellään luvussa 4.

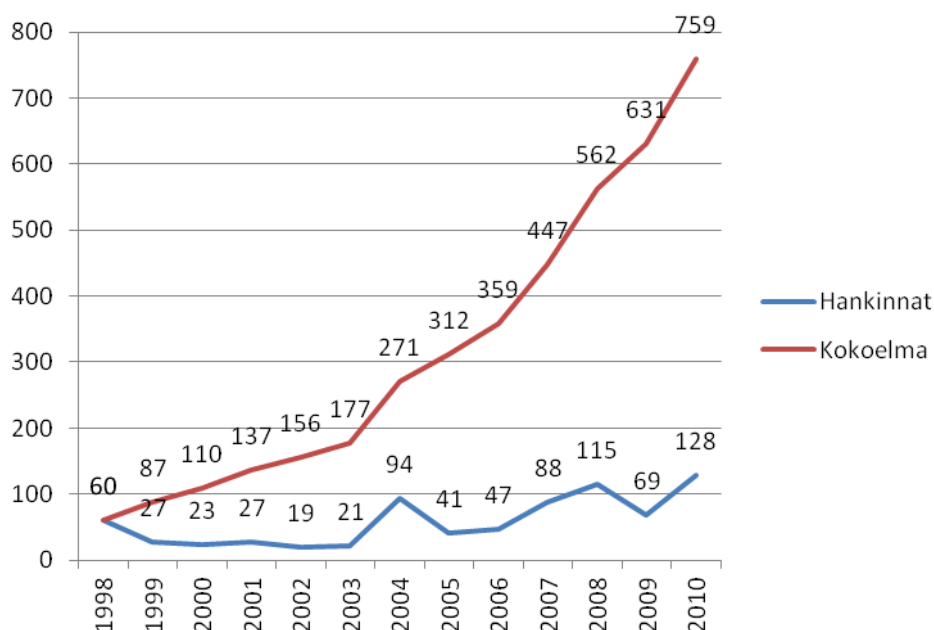
Lasten musiikkiäänitteet jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle työmäärän rajoittamiseksi ja tekijän vähäisen lastenmusiikkituntemuksen vuoksi.

2 AIKUISTEN MUSIIKKIÄÄNITTEIDEN KOKOELMA HARJAVALLASSA

Aikuisten musiikkiäänitteiden hankinta ylipäänsä aloitettiin Harjavallan kaupungin- kirjastossa vasta vuonna 1998 samaan aikaan, kun kirjasto muutti nykyisiin tiloihinsa Myllykadulle lähelle Kokemäenjoen rantaa. Kirjaston henkilökunnan mukaan vanhoihin toimitiloihin ei ollut mahdollista hankkia musiikkiäänitteitä äärimmäisen tilan puutteen vuoksi. Lasten musiikkia oli jonkun verran C-kaseteilla, mutta aikuisille ei edes siinä formaatissa. Sairaalakirjaston kasettikokoelma siirtyi 2000-luvun puolella kaupunginkirjastolle, mutta vuoteen 2010 mennessä se on poistettu kokonaan muutamia joulukasetteja lukuun ottamatta.

Cd-levyjenkin hankinnalle 1998 on verraten hyvin myöhäinen ajankohta. Cd-levyt tulivat Suomen markkinoille 1980-luvun puolivälissä ja niiden myyntimäärä oli ylittänyt vinyyli-LP:t vuonna 1991 (jota taemmas Musiikkituottajat ry:n tilastot eivät mene) ja ylitti C-kasetit vuonna 1994 (Musiikkituottajat, [viitattu 16.2.2012]). Esimerkiksi Hervannan kirjastossa cd-levyjen hankinta aloitettiin jo vuonna 1989 ja Harjavaltaa asukasluvultaan huomattavasti pienemmässä (Kunnat.net, [viitattu 1.3.2012]) Kuivaniemen kunnassa 1993.

Kuvio 1: Kokoelman kehitys ja hankinnat

Kuten kuvion 1 alkupisteestä nähdään, vuonna 1998 kirjastoon hankittiin 60 cd-levyä. Levyt on lisätty rekisteriin syys- ja lokakuun aikana, joten kyseessä on todennäköisesti ollut päämäärätietoisesti koottu kertatilaus. Vuosina 1999–2003 hankinta oli vähäisempää. Musiikkiaänitteiden hankintaan ei ole koskaan ollut mitään erillistä määrärahaa, joten hankintojen määrä on ollut hyvin rajallinen. Kuvios-
ta 1 näkee, että määrät ovat keskimäärin kasvussa, vaikka joinakin vuosina hankinnat ovatkin jääneet edellistä vuotta pienemmiksi. Opinnäytetyön tekemisen aikaan vuonna 2011 hankintoja oli tehty 51. Osaa levyistä ei ole varsinaisesti hankittu, vaan ne ovat tulleet liitteenä musiikkilehtien kuten NME, Rondo ja Soundi mukana.

Ensimmäiset musiikki-dvd:t hankittiin vuonna 2005. Musiikki-dvd:iä käsitellään erikseen luvussa 5.

Taulukko 1: Yleisten kirjastojen tilastot 2012, Harjavalta

	Harjavalta	Satakunta	Koko maa
Kokoelmat: Musiikkiaänitteet / Asukas- lu	0,13	0,33	0,42
Hankinnat: Musiikkiaänitteet / (Asukas- lu / 1000)	18,55	20,23	27,53
Hankinnat: Musiikkiaänitteet / Kokoelmat: Musiikkiaänitteet	14,81	6,18	6,48

Suomen yleisten kirjastojen tilastojen asukaslukuun suhteutetuissa tunnusluvuissa Harjavalta on vielä jäljessä niin maakunnallisesti kuin valtakunnallisesti. Kokoelman kokoon suhteutettu hankintaluku sen sijaan on huomattavastikin keskimää-
räästä suurempi, mikä selittyy kasvavilla hankinnoilla ja kokoelman pienuudella. Taulukon 1 kohdalla on tosin otettava huomioon, että se sisältää myös lastenmu-
siikkiaänitteet ja on näin ollen tämän tutkimuksen kannalta lähinnä viitteellinen.

Heikki Poroila (1988, 33) suosittaa pienille kirjastoille äänitteiden hankinnassa seuraavaa:

”Hanki ensin eri musiikin lajien klassikoita, siis sellaista musiikkia, joka on elänyt syntyhetkeään kauemmin. Täydennä klassikkopohjaa sekä ajankohtaisella musiikilla että valtavirran ulkopuolelta poimituilla näyt-
teillä musiikin moninaisuudesta.”

Tällaisen ohjeistuksen noudattaminen näkyy erityisesti vuoden 1998 äänitehankinnoissa. Ensimmäiset 60 hankintaa jakautuvat tasaisesti taide- ja populaarimusiikin välillä ja sisältävät hyvin klassista, suosionsa kauan sitten vakiinnuttanutta aineistoa. Myöhemmin hankinnat on tehty satunnaisemmin tarjolla olleesta aineistosta, monesti kustantajien alennuslistoista.

2.1 Aktiivinen ja passiivinen kokoelma

Kuten todettu, Harjavallan kirjaston tietokanta sisältää 810 aikuisten musiikkiäänitenimekettä. Joillakin äänitteillä on kaksi nidettä, joten cd-levyjen käytännöllinen määrä on aina eri kuin ilmoitettu. Sisällöltään identtisiä levyjä ei kuitenkaan ole syytä käsitellä erillisinä.

Niteistä 39 oli tilassa ”laskutettu”, mikä tarkoittaa niiden menneen lainaan ja jääneen palautumatta. Lainaajalle on tällaisessa tapauksessa lähetetty kolme karhukirjettä ja lopulta lasku, joka on edennyt perintään, jolloin asia ei käytännössä ole enää kirjaston hoidettavana. Useimpien laskutettujen äänitteiden eräpäivä oli ollut vuosia sitten ja todennäköisyyttä niiden palautumiseen pidettiin henkilökunnan kokemusten mukaisesti häviävän pienenä, joten laskutetut niteet käsiteltiin tutkimuksessa kokoelmasta poistuneina. Joululevyt, joita oli 45 kappaletta, ovat lainattavissa ympäri vuoden, mutta niitä säilytetään joulusesongin ulkopuolisen ajan varastossa, jolloin niiden lainaus sijoittuu käytännössä yksinomaan marras- ja joulukuulle, luonnollisesti myös niiden sesonkiluontoisuuden vuoksi. Täten niiden luonne on merkittävästi erilainen kuin äänitteillä, jotka ovat ympärivuotisesti asiakkaiden vapaasti selattavissa kirjaston tiloissa.

Näin ollen kirjaston *aktiivinen kokoelma* koostuu 726 uniikista levystä. ”Passiiviset” niteet sisällyttävää *kokonaiskokoelmaa* ja aktiivista kokoelmaa on syytä vertailla, sillä vaikka laskutettujen eli käytännössä poistuneiden levyjen sisällyttäminen tilastoon vääristää näkemystä kokoelman reaalisisällöstä, ne kertovat ainakin siitä, millaiseksi kokoelmaa on aiottu ja mitä siihen on hankittu.

Taulukko 2: Koti- ja ulkomaiset levyt kokonais- ja aktiivisessa kokoelmassa

	Kotimaisia levyjä	Ulkomaisia levyjä
Kokonaiskokoelma (810)	421 (52 %)	389 (48 %)
Aktiivinen kokoelma (726)	360 (49,6 %)	366 (50,4 %)

Kuten taulukko 2 osoittaa, kokonaiskokoelmassa kotimaisia levyjä on 421, aktiivisessa 360. Vajaan neljän prosenttiyksikön ero selittyy enimmäkseen laskutetuilla levyillä, joista vain viisi on ulkomaisia. Myös joululevyistä yli puolet on kotimaisia. Äänitteiden alkuperän määrittää tässä yhteydessä niillä esiintyvän musiikin alkuperä: taidemusiikissa yleensä säveltäjän, toisinaan nimekkään esiintyjän alkuperä, populaarimusiikissa lähes poikkeuksetta esittäjän. Näin esimerkiksi kotimaisen levy-yhtiön julkaisema ulkomaalaisen yhtyeen äänite on merkitty ulkomaiseksi, vaikka se tietyllä tapaa on kotimaista tuotantoa. Musiikin kuluttajat yleisesti ottaen käsittävät tietyn äänitteen koti- tai ulkomaiseksi juuri edellä mainituin perustein. Yhdessäkään useiden säveltäjien tai esittäjien teoksia sisältävässä kokoelmalevyssä ei ollut ristiriitaa alkuperän suhteen. Aktiivisessa kokoelmassa äänitteet jakautuvat lähes tasan koti- ja ulkomaisten välillä.

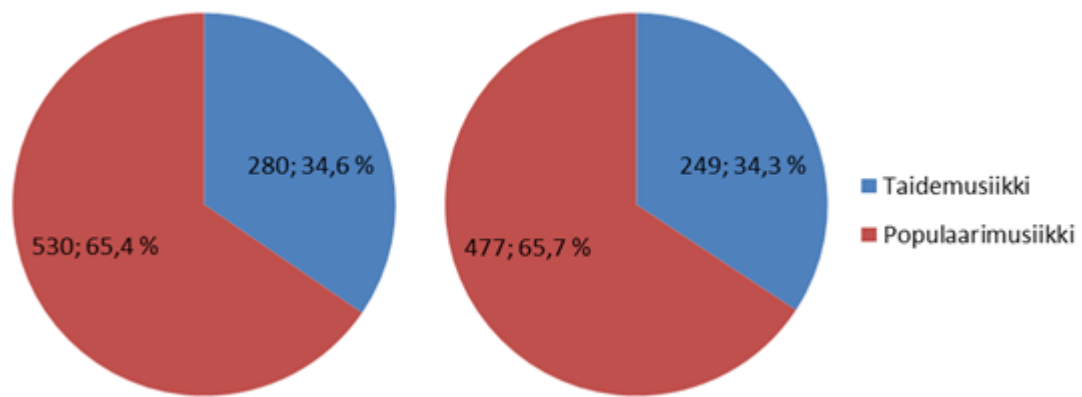
2.2 Jako taide- ja populaarimusiikkiin

Jotta kokoelmaa voitaisiin tarkastella lähemmin, se on pyrittävä jaottelemaan jollain tapaa. Sanna Karttunen (1990, 66–69) erottaa kolme erilaista tapaa käsittää musiikki: hierarkinen, autonominen ja kulttuurinen. Hierarkinen musiikkikäsitys pohjautuu korkeakulttuuriseen näkemykseen musiikista ja sen tyypillisin ilmentymä on näkemys, jossa musiikki jakautuu ”vakavaan” taidemusiikkiin ja ”kevyeen” populaarimusiikkiin. Musiikin laadun kriteerit nähdään objektiivisina. Musiikin yleinen kirjastoluokitus pohjautuu osittain tälle käsitykselle, minkä osoituksena populaarimusiikki on luokan 78.89 (muut soittimet, elektroakustinen musiikki) alaluokka. Niin ikään autonomisessa musiikkikäsityksessä musiikin arvotuksen kriteerit nähdään objektiivisina, mutta eri musiikkityylejä ei arvoteta keskenään. Autonominen musiikkikäsitys tunnustaa ja antaa sijaa ”laadukkaalle” populaarimusiikille. Kulttuuri-

nen musiikkikäsitys sen sijaan näkee musiikilliset arvot subjektiivisina ja ajallisesti muuttuvina.

Tässä tutkimuksessa lähestymistapa on lähimpänä autonomista musiikkikäsitystä, sillä lähtökohdaksi valikoitui perusjako taide- ja populaarimusiikkiin sekä syvempi jako näiden kahden ryhmän sisällä. Hierarkisesta lähtökohdastaan huolimatta yleinen kirjastoluokitus on valmis ja käyttökelpoinen työkalu kokoelman jaotteluun. Eri luokkien arvottaminen ei ole tässä tarpeen, sillä luokat nähdään ainoastaan toisistaan tyyllillisesti poikkeavina ja mahdollisesti erilaisia ihmisiä eri tavalla kiinnostavina.

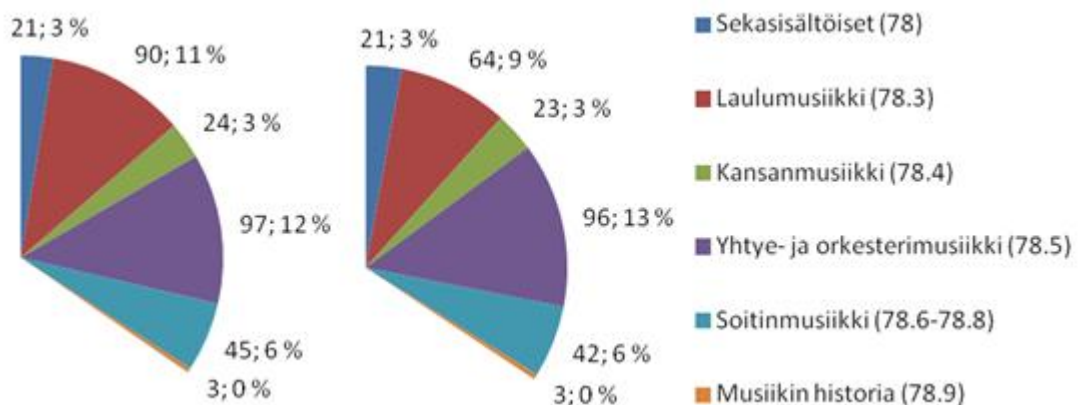
Taide- ja populaarimusiikin jakauman määrittäminen ei ole ongelmaton. Käsitteiden ”taide” ja ”populaari” perimmäistä häilyvyyttä ei ole mahdollista tai edes mielekästä käsitellä tässä. Käytännön tasolla määrittämisen problemaattisuus näkyy siinä, että joillekin kokoelman äänitteille on annettu sekä taide- että populaarimusiikin yleinen kirjastoluokitus. Suurin osa ambivalenteista äänitteistä on laulumusiikkia, jossa sisältö vaihtelee ”vakavan” ja ”viihteellisen” välillä. Kuitenkin koska tällaisia äänitteitä on vain seitsemän, aiheutuvaa tilastollista vääristymää voidaan pitää vähäisenä, kun taide- ja populaarimusiikin jakauma määritetään äänitteiden ensisijaisen yleisen kirjastoluokituksen mukaan. Indeksointisuositusten mukaisesti ensisijainen kirjastoluokka annetaan äänitteen enemmistösisällön mukaan. Myös musiikin tyyllilajien laajan kirjon vuoksi tyyllilajien käsittely on pakko pitää suurpiirteisellä tasolla. Niin ikään tutkimuksen yksinkertaistamiseksi taidemusiikki sisältää tässä yhteydessä myös kokoelman 24 (aktiivisessa kokoelmassa 23) kansanmusiikkilevyä (kirjastoluokka 78.4), vaikka kansanmusiikkia ei perinteisesti mielletä taidemusiikkiin kuuluvaksi.

Kuvio 2: Taide- ja populaarimusiikin jakauma kokonaiskokoelmassa (vasen kuvio) ja aktiivisessa kokoelmassa (oikea kuvio)

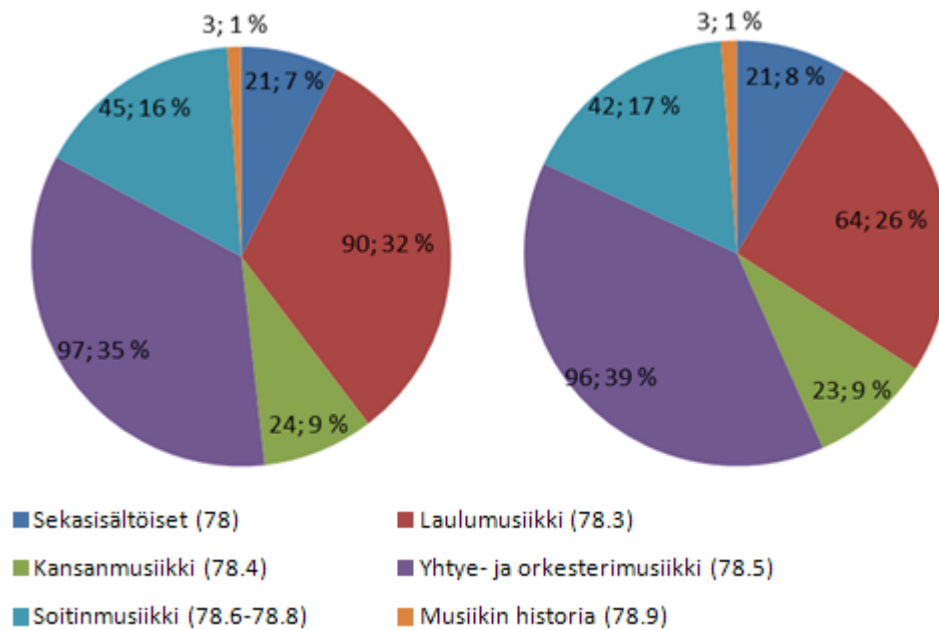
Kuten kuvio 1 osoittaa, prosentuaalisesti ero taide- ja populaarimusiikin jakaumassa kokonais- ja aktiivisen kokoelman välillä on lähes olematon. Karkeasti pyöristäen populaarimusiikki muodostaa kaksi kolmannesta kokoelmasta jäljelle jäävän kolmanneksen ollessa taidemusiikkia.

2.3 Taidemusiikki

Kuvio 3: Taidemusiikki kokonaiskokoelmassa (vasen kuvio) ja aktiivisessa kokoelmassa (oikea kuvio)

Taidemusiikin kokoelmaa peilataan kuviossa 3 kokonaiskokoelmaan. Ympyräkuvion ulkopuolelle jäävä osa on populaarimusiikin osuus (65 %) luvussa 2.2 osoitetun jaon mukaisesti.

Kuvio 4: Taidemusiikin oma kokonaiskokoelma (vasen kuvio) ja oma aktiivinen kokoelma (oikea kuvio)

Taidemusiikkia voidaan tarkastella myös omana kokonaisuutenaan, jolloin sen sisäinen rakenne näkyy selkeämmin. Kuviot 3 ja 4 osoittavat, että enemmistö taidemusiikin kokoelmasta on yhtye- ja orkesterimusiikkia (luokka 78.5). Tämä luokka sisältää länsimaisen taidemusiikin piiriin kuuluvia, useille soittimille sävellettyjä, tyypillisesti instrumentaalisia teoksia, soitinten määrän vaihdellessa kolmesta täyteen sinfoniaorkesteriin, jossa soittajia saattaa olla yli sata. Karkeasti yleistettynä 78.5 on ihmisten mielikuvissa tyypillisintä taidemusiikkia, sillä esimerkiksi kuuluisimmat klassiset teokset kuten Beethovenin viides sinfonia, Vivaldin Neljä vuodenaikaa ja Sibeliuksen Finlandia sijoittuvat kaikki tähän luokkaan. Tässä mielessä yhtye- ja orkesterimusiikin muodostuminen taidemusiikin enemmistöksi ei ole yllättävää.

Toiseksi suurin ryhmä on laulumusiikki (78.3), joka sisältää yksinlaulut, lauluyhtye- ja kuoromusiikin, oopperan ja muun näyttämömusiikin, messut, passiot, oratoriot ja muut lauluteokset sekä luokitushistoriallisista syistä myös elokuvamusikiin (näyttämömusiikin alalaji), joka ei aina ole välttämättä laulettua. Tämä ryhmä on suuri jo sen laajuuden vuoksi.

Kolmanneksi suurin ryhmä on soitinmusiikin ryhmä (78.6–78.8), johon sisältyvät ensisijaisesti kosketin-, näppäily-, jousi-, puhallin- ja lyömäsoittimille sävelletyt teokset. Tästä ryhmästä puolet muodostaa luokka 78.61 eli pianomusiikki.

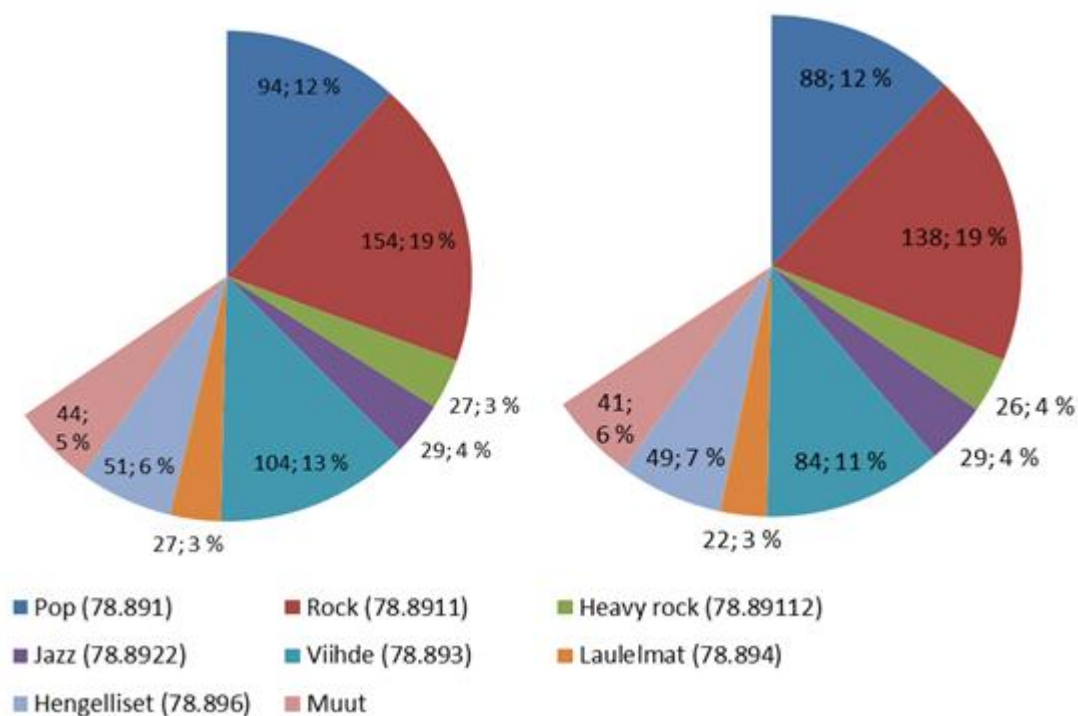
Neljänneksi suurin ryhmä on kansanmusiikki (78.4) ja viidentenä ovat sekasisältöiset kokoelmat (78). Musiikin historia –luokan 78.9 saaneet kolme äänitettä ovat barokkimusiikin kokoelmia.

Ero laulumusiikin määrässä kokonais- ja aktiivisen kokoelman välillä selittyy joulumusiikilla, josta suuri osa on laulumusiikin luokassa 78.3. Muissa luokissa erot kokonais- ja aktiivisen kokoelman välillä on minimaalisia. Kun tiedot esitetään graafisesti, nähdään selkeämmin kyseisten erojen olevan merkitykseltään vähäisiä.

2.4 Populaarimusiikki

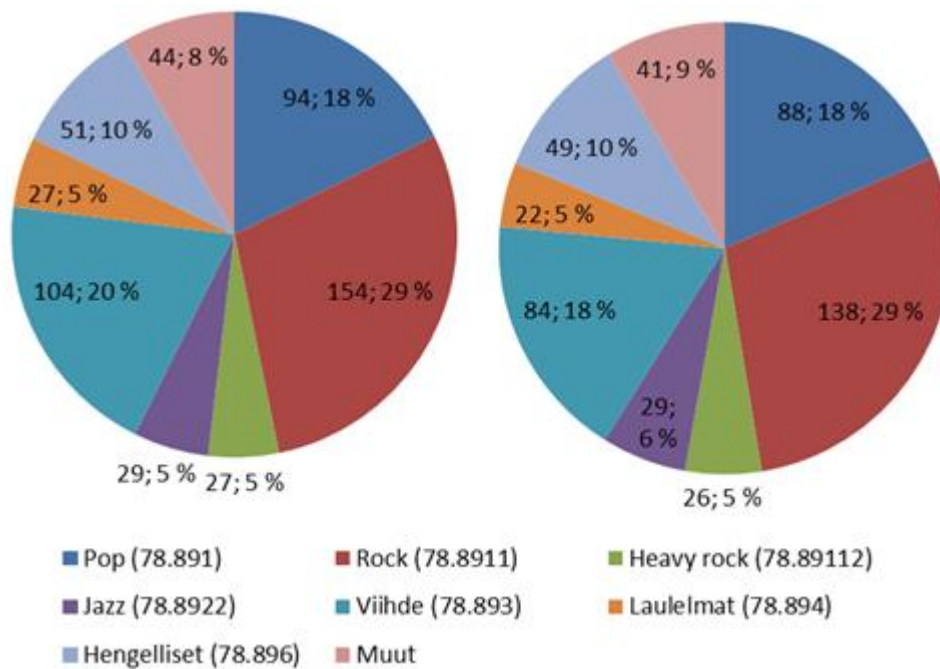
Joillakin kokoelman populaarimusiikin nimekkeillä on useampi yleinen kirjastoluokka. Tällaisia ovat esimerkiksi äänitteet, joilla on sekä luokka 78.891 (pop) että 78.8911 (rock) tai äänitteet, joilla on sekä luokka 78.8922 (jazz) että luokka 78.893 (viihdemusiikki). Vähäisen määränsä ja myöhempien tunnuslukuvertausten yksinkertaistamiseksi myös populaarimusiikin äänitteitä on tarkasteltu niiden ensisijaisen kirjastoluokituksen mukaisesti.

Kuvio 5: Populaarimusiikki kokonaiskokoelmassa (vasen kuvio) ja aktiivisessa kokoelmassa (oikea kuvio)

Kuten kuviossa 3 taidemusiikin kohdalla, kuviossa 5 populaarimusiikkia peilataan koko äänitekokoelmaan. Kuvio osoittaa, että rock-musiikki muodostaa suurimman osan populaarimusiikista ja lähes viidenneksen koko äänitekokoelmasta.

Kuvio 6: Populaarimusiikin oma kokonaiskokoelma (vasen kuvio) ja aktiivinen kokoelma (oikea kuvio)

Sekä pop-, rock- että viihdemusiikin ryhmissä on lukumäärällisiä eroja kokonaiskokoelman ja aktiivisen kokoelman välillä, mikä selittyy lähes yksinomaan laskuteuilla niteillä. Erot eivät kuitenkaan vaikuta luokkien prosentuaalisiin suhteisiin kovin paljoa. Kokonaiskokoelmassa viihdemusiikki on toiseksi suurin ryhmä, mutta aktiivisessa kokoelmassa pop jää laskutettujen niteiden myötä viihdemusiikkia marginaalisesti suuremmaksi ryhmäksi. Samoin heavy rock nousee aktiivisessa kokoelmassa lukumääräisesti laulelmien ylle.

Muu populaarimusiikki –ryhmään jätettiin luokat, joita on kokoelmassa alle kymmenen nimekettä. Näitä ovat:

- folk (78.8912, kolme nimekettä)
- country (78.8913, kuusi nimekettä)
- soul/funk/hip-hop (78.8914, kuusi nimekettä)
- reggae/ska (78.8915, neljä nimekettä)
- dance/tekno (78.8916, kaksi nimekettä)
- etninen popmusiikki (78.8917, kaksi nimekettä)
- blues (78.8921, yhdeksän nimekettä)
- maailmanmusiikki (78.897, kaksi nimekettä)
- new age –musiikki (78.898, kolme nimekettä)

- musiikkikulttuurien sulautumat (78.89, seitsemän nimekettä)

Ensisijaisen luokan rock and roll (78.89111) saaneiden äänitteiden vähäisyyden (neljä sekä kokonais- että aktiivisessa kokoelmassa) vuoksi ne on laskettu mukaan hierarkisesti ylempään luokkaan rock (78.8911). Blues (78.8921) ja jazz (78.8922) käsiteltiin erikseen, sillä ne ovat hierarkisesti samalla tasolla.

Kokoelman sisältöön palataan myöhemmin, kun lainauslukuja ja asiakaskyselyn tuloksia verrataan toisiinsa.

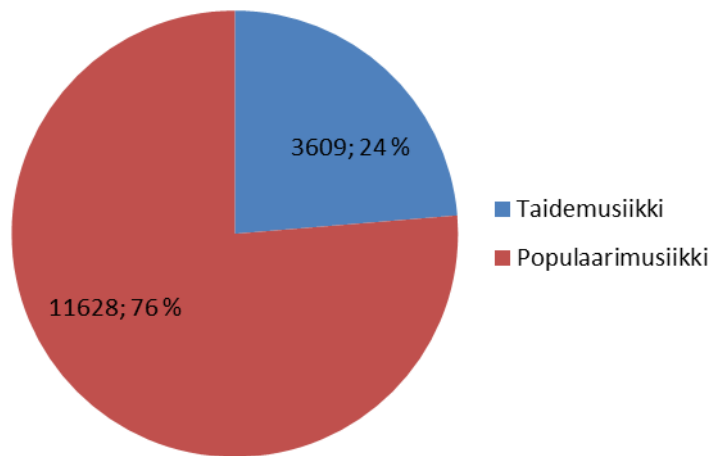
3 Lainaustuvut

Kuten luvussa 1 todetaan, äänitekoelman jokaisen niteen silloiset lainaustuvut kirjattiin tutkimuksen pohjana olevaan Microsoft Excel –tietokantaan kahden päivän aikana kesäkuussa 2011. Niteiden hankintapäivään sekä jälkimmäiseen tiedonkeruupäivään (16.6.2011) viitaten saadaan laskettua suhteellinen lainamäärä, jolloin pitkään kokoelmassa olleita nimekkeitä voidaan paremmin verrata tuoreempiin hankintoihin. Jos nimekkeellä oli kaksi nidettä, niteiden lainaustuvut laskettiin yhteen.

Lainaustuvujen käsittelyn ulkopuolelle jätettiin laskutetut niteet ja joululevyt, joiden suhteellinen lainamäärä olisi vääristynyt suhteessa aktiivisen kokoelman nimekkeisiin. Pois jäivät myös lainaustuvujen keräyshetkellä vastahankitut levyt, joita oli useita kymmeniä, sillä niiden kaikkien lainaustuvut vääristäisivät tilastoa alaspäin. Luvussa 2 vastahankittujen levyjen käsittely on perusteltua, sillä ne ovat osa reaali-kokoelmaa samalla tavoin kuin aikaisemmin hankitut, pidempään esillä olleet nimekkeet. Näin ollen lainaustuvujen analyysissä oli mukana 687 nimekettä.

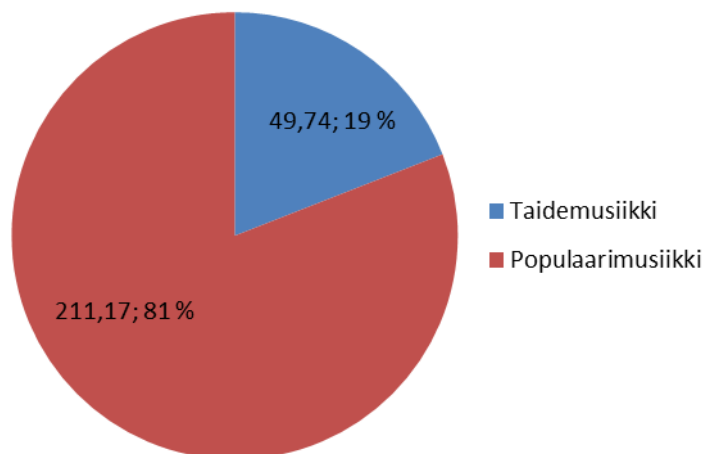
Yhteenlaskettuna lainoja oli 15 237. Tämä tekee keskimäärin 22 lainaa per nimeke. Keskimääräinen ikä levyille on hankintapäivämäärästä laskettuna 62 kuukautta (viisi vuotta ja kaksi kuukautta), jolloin keskimääräinen suhteellinen lainaus on 0,35 lainaa per kuukausi. Karkeasti yleistettynä tämä tarkoittaa, että jokainen levy käy lainassa keskimäärin kerran kolmessa kuukaudessa.

3.1 Taide- ja populaarimusiikin lainajakaumat

Kuvio 7: Kokonaislainojen osuus taide- ja populaarimusiikin välillä

Kuten luvussa 2.2 osoitettiin, Harjavallan kaupunginkirjaston kokoelman reaalisäällöstä 34-35 prosenttia on taidemusiikkia ja 65-66 prosenttia populaarimusiikkia. Kuviossa 7 on esitettynä taide- ja populaarimusiikin lainamäärät toisiinsa verrattuina ja jakauma on selvästi jyrkempi populaarimusiikin hyväksi. Jälleen karkeasti yleistettynä näyttäisi siltä, että joka kolme neljästä lainasta on populaarimusiikkia.

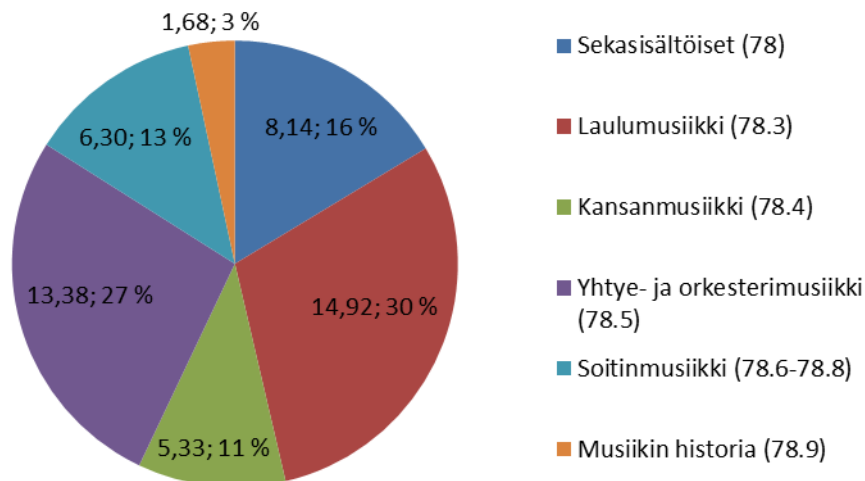

Kuvio 8: Suhteellisten lainojen osuus taide- ja populaarimusiikin välillä

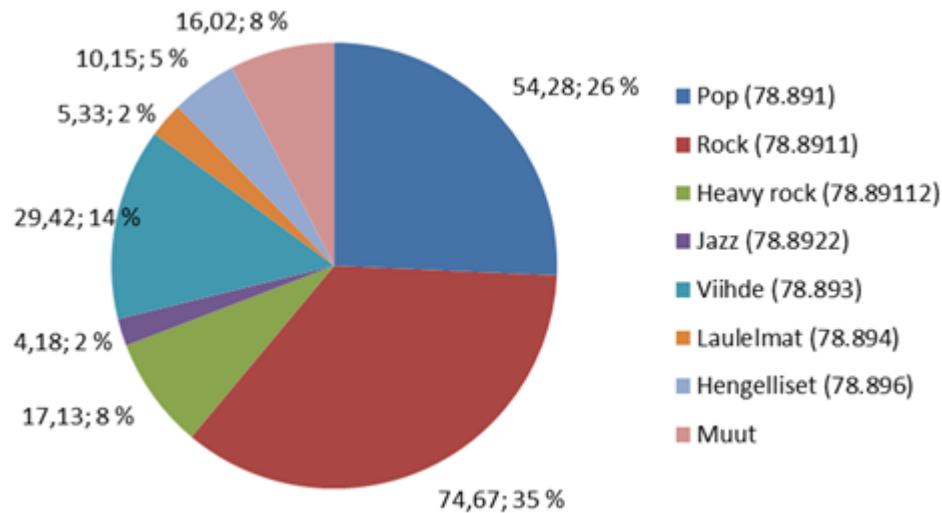
Kun vertauksessa otetaan huomioon äänitteiden kokoelmaikä kuten kuviossa 8, jakauma kärjistyy entisestään populaarimusiikin hyväksi. Tämänkaltaisessa vertailussa on ongelmana, että lukumäärältään suuremmalle ryhmälle kertyy helposti enemmän kokonaislainoja, mutta jos populaari- ja taidemusiikkia lainattaisiin keskimäärin saman verran, suhteellisten lainojen jakauma olisi lähellä kuviossa 2 esitettyjä lukuja.

Jatkossa lainauslukuja käsitellään pelkästään suhteellisella tasolla paremman vertailukelpoisuuden vuoksi.

3.2 Taide- ja populaarimusiikin omat sisäiset lainajakaumat

Kuvio 9: Taidemusiikin suhteellinen lainaus

Kuvio 10: Populaarimusiikin suhteellinen lainaus

Kuvio 9 osoittaa lainatuimmaksi taidemusiikin luokaksi laulumusiikin. Yhtye- ja orkesterimusiikki on lähellä toisena ja kolmanneksi sijoittuivat sekasisältöiset kokoelmat, jotka ovat lukumääräisesti taidemusiikkikokoelman toiseksi pienin ryhmä. Suhteellisen lainauksen mukaan järjestettynä taidemusiikin luokat jakaantuvat tasaisemmin kuin kokoelman reaalisäilyssä (kuvio 4).

Siinä missä pop- ja rock-musiikki muodostavat 47 prosenttia populaarimusiikin kokoelmasta, kuvio 10 osoittaa näiden kahden ryhmän yhteenlaskettujen suhteellisten lainojen olevan jopa 61 prosenttia. Lainalukuja verrataan kokoelman sisältöön tarkemmin luvussa 6.

3.3 Lainatuimmat teokset

Taulukko 3: Kokoelman kymmenen lainatuinta äänitettä kokonaislainauksen ja suhteellisen lainauksen perusteella

	Kokonaislainaus	Suhteellinen lainaus
1	Pelle Miljoona: Moottoritie on kuuma	Pelle Miljoona: Moottoritie on kuuma
2	Metallica: Metallica	Abreu, Anna: Now
3	Mestarit Areenalla: Mestarit areenalla	Vilkkumaa, Maija: Superpallo
4	Somerjoki, Rauli Badding: Kaikki laulut	PMMP: Veden varaan
5	Soundi-CD 1997	Madonna: Hard candy
6	Hector: Herra Mirandos. Hectorock	Abreu, Anna: Anna Abreu
7	Sir Elwoodin Hiljaiset Värit: Pyhää kamaa	Maj Karman Kauniit Kuvat: Metallisydän
8	Eppu Normaali: Maximum jee & jee	Maj Karman Kauniit Kuvat: Rautaneito
9	Lindholm, Dave: Valmista kamaa	Movetron: Irtokarkkeja : makeimmat hitit
10	Hurricanes: 25 golden greats	Puu, Anna: Anna Puu

Pelle Miljoonan *Moottoritie on kuuma* –levy on sekä lukumäärällisesti että suhteellisesti kokoelman lainatuin äänite, kuten taulukko 3 osoittaa. Osasy syy sijaan on siinä, että nimekkeen niteitä on kaksi. Merkittävin syy sen sijaan on yksittäinen asiakas, joka kirjaston henkilökunnan mukaan on lainannut levyä säännöllisesti vuosien ajan. Tämä osoittaa yhden lainauslukuanalyysin ongelmista: yksittäinen asiakas saattaa nostaa tietyn äänitteen korkealle lainausluvuihin, jolloin vaikuttaa, että levy on laajalti suosittu. Kärjitetysti ajatellen on mahdollista, että levy ei kiinnostakaan ketään muuta. Onko hankinta tällöin onnistunut? Äänitekokoelman on kuitenkin tarkoitus palvella laajaa asiakaskuntaa.

Kaikki kokonaislainauksen kärkiäänitteet on hankittu vuosina 1998–2000, suhteellisen lainauksen kärkiäänitteet taas Pelle Miljoonaa lukuun ottamatta 2007–2010. Tämä osoittaa suhteellisten lainauslukujen vertailun erään ongelman: kärjessä ovat enimmäkseen Anna Abreun, PMMP:n ja Anna Puun tyyppiset, tällä hetkellä suositut artistit, joiden suosiota ei voida pitää vakiintuneena. Kärkisijat kannattane näin jättää kuriositeetti-arvoon.

3.4 Nollalainat

Kesäkuussa 2011, kun opinnäytetyön aineiston kokoaminen aloitettiin, nollalainoja oli 33. Tutkijan töiden ohella tehtiin lainaamattomista levyistä näyttely, jonka myötä nollalainojen määrä typistyi lyhyessä ajassa seitsemääntoista. Nollalainoissa populaarimusiikin äänitteitä on kahdeksan, joista kolme on iskelmä- tai laulelmamusiikkia ja kaksi hengellistä populaarimusiikkia. Yksiselitteisiä taidemusiikin nimekkeitä oli viisi. Jäljelle jäävät neljä äänitettä olivat viihteellistä soitinmusiikkia, joissa luokitusnumero oli otettu äänitteillä esiintyvän soittimen mukaan.

Yhteensä kuusi nollalainoista on omakustanteita, jotka artisti on itse myynyt tai lahjoittanut kirjastolle. Näihin lukeutuvat edellä mainitut neljä viihteellisen soitinmusiikin äänitettä sekä yksi hengellisen populaarimusiikin äänite ja etnisen populaarimusiikin äänite. Omakustanneäänitteet ovat samalla tavoin ongelmallisia tapauksia kuin omakustannekirjat. Omakustanteisilla teoksilla on harvoin valmista kysyntää ja harva tekijä on valmis lahjoittamaan teoksensa ilmaiseksi kirjastolle. Silti kirjaston kokoelmaan on hankittu paljon omakustannetekijöiden tuotantoa, joissakin tapauksissa monta äänitettä samalta artistilta. Tällaisten äänitteiden lainaus on ollut poikkeuksetta vain satunnaista.

4 ASIAKASKYSELY

4.1 Kyselyn toteutus ja arviointi

Kysely asiakkaiden mielipiteistä ja toiveista aikuisten musiikkiäänitekokoelmaa koskien toteutettiin huhtikuun lopusta syyskuuhun 2011 sekä paperisena että identtisenä verkkokyselynä. Kyselyyn tuli ainoastaan 24 vastausta: 15 paperilla, 9 verkossa.

Vastaajilta kysyttiin henkilötietoina ainoastaan ikä ja sukupuoli, sillä musiikkikoelma pyrkii palvelemaan kaikenikäisiä ihmisiä eri yhteiskuntaluokista eikä täten esimerkiksi ammatilla ole merkitystä vastausten kannalta. Näin ollen kyselydata ei tarjoa paljoakaan ristiintaulukoitavaa, jo vastausten vähäisyydenkin vuoksi.

On syytä pohtia, vaikuttiko asiakkaiden vähäinen tietoisuus äänitekokoelmasta vastausten vähäiseen määrään. Kyselyn paperiversiota markkinoitiin kirjaston tiloissa levyhyllykön läheisyydessä sekä levyjä lainaaville asiakkaille, missä ajatuksena oli rajata vastaajat sellaisiin asiakkaisiin, joita musiikki kiinnostaa. Tämä ei välttämättä ollut paras lähestymistapa, sillä jos vähäinen tietoisuus ei ollut vaikuttajana vastausten vähäisyyteen, musiikin harrastajien ennakkoasenteet saattoivat olla tiellä: jos he arvelevat kirjaston kokoelman olevan hyödytön, he eivät päädy selaamaan sitä eivätkä näin löydä kyselyä.

Vähäinen tietoisuus ei selitä verkkovastausten vähäisyyttä. Kirjaston kotisivujen saavutettavuutta ei ole tutkittu, joten on mahdotonta sanoa johtuuko vastausten vähäisyys sivujen mahdollisesti huonosta saavutettavuudesta vai kiinnostuksen puutteesta. Kyselyä markkinoitiin myös kirjaston Facebook-sivulla, mutta kertaluontoinen tilapäivitys ei oletettavasti tavoita sivulla kävijöitä kuin lyhyen hetken, kunnes ilmoitus hukkuu sitä seuraavien tilapäivitysten alle. Kyselyä olisi oletettavasti pitänyt markkinoida Facebook-sivuilla toistuvasti.

Vastausten vähäisyyden vuoksi kyselyn tulokset ovat korkeintaan suuntaanäyttäviä.

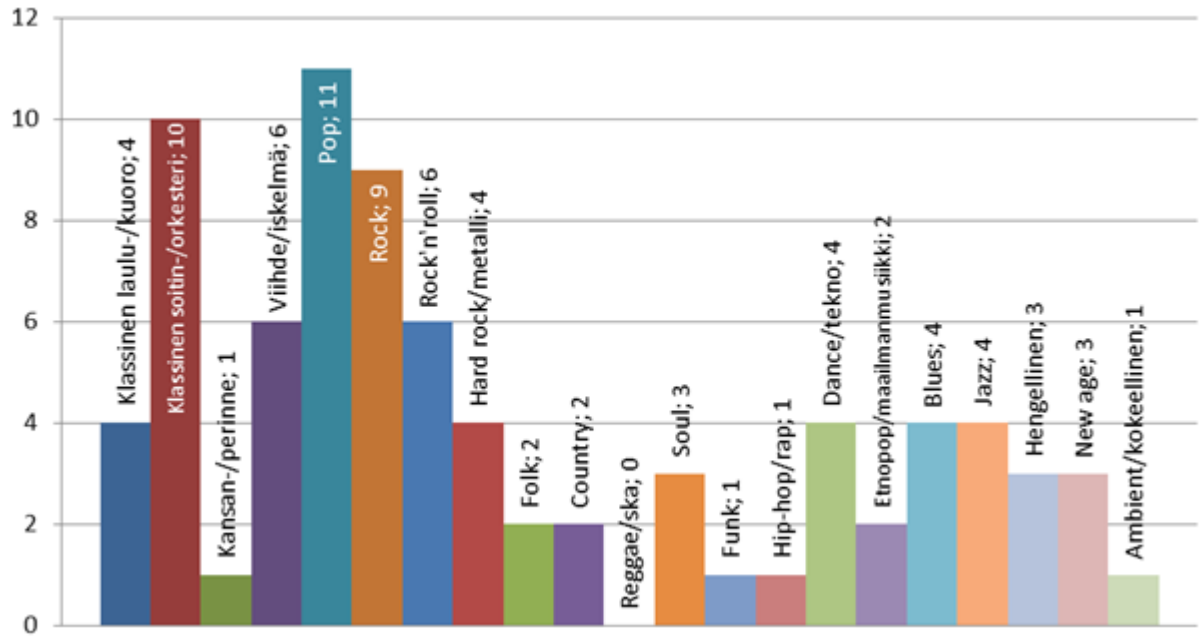
4.2 Kyselyn tulokset

Kahdeksan vastaajista oli miehiä, 16 naisia. Vastaajat jaoteltiin ikäryhmiin:

- Alle 13-vuotiaat: yksi vastaaja
- 13–19-vuotiaat: kaksi vastaajaa
- 20–29-vuotiaat: yksi vastaaja
- 30–39-vuotiaat: neljä vastaajaa
- 40-59-vuotiaat: kaksitoista vastaajaa
- Yli 60-vuotiaat: neljä vastaajaa

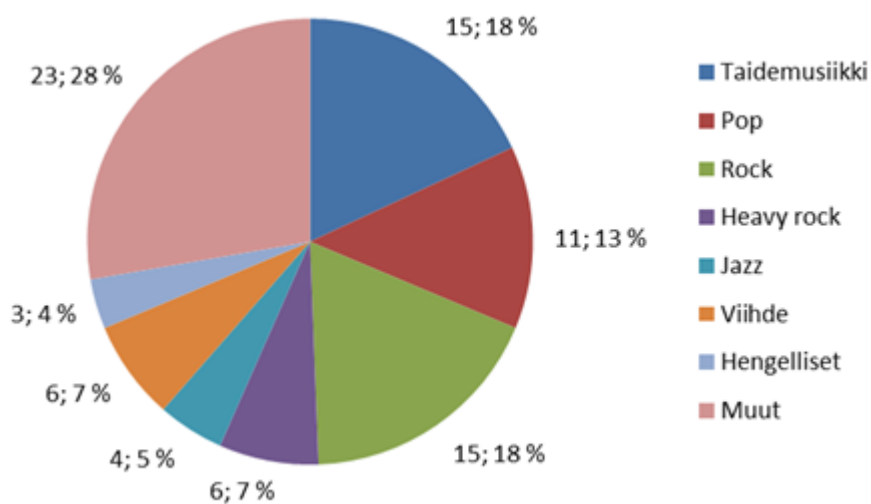
Valtaosa vastaajista siis oli yli 30-vuotiaita. Kymmenen vastaajista ilmoitti käyttävänsä äänitekokoelmaa muutaman kerran vuodessa, seitsemän vastaajaa noin kerran kuukaudessa. Viisi vastasi käyttävänsä kokoelmaa harvoin jos koskaan ja ainoastaan kaksi ilmoitti lainaavansa äänitteitä noin kerran viikossa. Vaihtoehtoa ”useammin kuin kerran kuukaudessa” ei valinnut kukaan.

Kuusi vastaajaa arvioi olevansa tyytyväinen kokoelmaan, kolmesta jokseenkin tyytyväinen. Yksi vastaaja oli erittäin tyytyväinen, neljä ei lainkaan. Molemmat kyselyyn vastanneista teini-ikäisistä vastasivat, etteivät käytä kokoelmaa juuri koskaan, koska ovat siihen tyytymättömiä. Muiden ikäryhmien sisällä hajonta eri vastausten välillä oli tasaisen triviaali.

Kuvio 11: Kyselyyn vastanneiden toiveet hankinnoista

Kyselyn kysymyksessä 6 kysyttiin, millaista musiikkia vastaajat haluaisivat kirjastoon lisää. Kysymyksessä oli listattu kuvion 11 mukaiset vaihtoehdot, joista vastaajat saivat rastittaa haluamansa määrän. Kuviossa 11 esitettyjen vastausten pohjalta on mahdollista johtaa ideaali kokoelmarakenne suhteessa asiakkaiden toiveisiin.

Kuvio 12: Ideaali kokoelmarakenne suhteessa asiakkaiden toiveisiin

Hypoteettinen kokoelmarakenne kuviossa 12 on merkittävästi erilainen kuin kirjaston reaalikokoelma. Enemmistön muodostaisi juuri se ryhmä populaarimusiikista, joka on reaalikokoelmassa vähäisin. On kuitenkin aiheellista pohtia missä määrin kuviota 12 vastaavasta kokoelmasta lainattaisiin; toisin sanoen peilaavatko asiakkaat vastauksissaan siihen, mitä he lainaisivat, vai siihen mitä ”olisi kiva olla lisää”. Moni vastaajista oli rastittanut huomattavan useita kohtia. Lisäksi monesti on kovin subjektiivista miten ihmiset ymmärtävät kysymyksessä esitetyt genretermit. Ovatko esimerkiksi rock ja rock and roll ihmisten mielikuvissa synonyymisiä? Toiveet toimivat kuitenkin hypoteettisena suuntaviittana, johon aiempia lukuja verrataan luvussa 6.

Ongelmalliseksi kuvion 12 tekee vastausten vähyyden lisäksi myös kysymyksenasettelun populaarimusiikkipainotteisuus. Taidemusiikille oli pelkästään laulumusiikki sekä soitin- ja orkesterimusiikki, siinä missä populaarimusiikin yleisen kirjastoluokituksen alaluokat olivat edustettuina jopa viiden desimaalin tarkkuudella (esimerkiksi soul ja funk, 78.89141). Lisäksi soitin- ja orkesterimusiikkia toivottiin toiseksi eniten, 10 vastaajan voimin. Enemmän toivottiin ainoastaan popmusiikkia yhden vastaajan erotuksella. Näin ollen kuviota 12 voi pitää ainoastaan hyvin summittaisena suuntaviittana.

Vastaajilta kysyttiin myös preferenssiä koti- ja ulkomaisen musiikin välillä sekä kiinnostusta musiikki-dvd:iä kohtaan. Kahdeksantoista vastaajaa ilmoitti, ettei musiikin alkuperällä ole väliä, musiikki-dvd:t kiinnostivat niin ikään kahdeksantoista vastaajaa. Kolme vastaajaa oli mieltynyt enemmän kotimaiseen musiikkiin ja yhtä monta vastaajaa ulkomaiseen.

5 MUSIIKKI-DVD:T

Kuten luvussa 3 mainittiin, ensimmäinen musiikki-dvd hankittiin kirjastoon vuonna 2005 ja niitä oli opinnäytetyön suorittamisen aikaan 14 kappaletta. Neljä kokoelman dvd:istä oli yksinomaan karaokelaulamiseen tarkoitettuja, yhdessä oli lisänä karaokemahdollisuus. Konserttitaltiointeja on kolme, joista yksi on populaarimusiikkia ja loput kaksi laulumusiikkia (oopperaa ja mieskuorolaulua). Lainatuin dvd:istä on Soundi-lehden liite-dvd, joka sisältää rock-musiikkivideoita. Suhteellisessa lainauksessa kärkeä pitävät Soundi-dvd ja karaoke-dvd:t. Kokonaislainauksessa Giacomo Puccinin Tosca-ooppera on kolmantena, mutta sen suhteellinen lainaus on karaokelevyjä selvästi pienempi, mikä johtuu dvd:n pitkäikäisyydestä. Muut dvd:t ovat yhtä soitonopetus-dvd:ä lukuun ottamatta liikkuvalla tai liikkumattomalla kuvalla koristettuja musiikkiäänitteitä.

Musiikkikokoelman hankinnan satunnaisuus näkyy konkreettisimmin dvd-kokoelmassa, johon on hankittu vuosittain 2-4 uutta tallennetta. Viisi kokoelman dvd:istä on paikallisten esiintyjien tallenteita, joten on syytä olettaa, että niitä on tarjottu kirjastolle, sen sijaan että ne olisi aktiivisesti hankittu kokoelmaan.

6 REAALISISÄLLÖN, LAINAUSLUKUJEN JA KYSELYTULOSTEN VERTAILU

Taulukko 4: Taide- ja populaarimusiikin eri jakautumien vertailu

	Taidemusiikki	Populaarimusiikki
Reaalikokoelma	35 %	65 %
Kokonaislainaus	24 %	76 %
Suhteellinen lainaus	19 %	81 %
Asiakkaiden toiveet	18 %	82 %

Taulukossa 4 esitetty vertailu on korkeintaan karkeasti suuntaa-antava, kuten luvussa 4.2 todettiin. Lainauserot kuitenkin ovat konkreettisia vertailukohtia reaali-kokoelmalle. Vertailu osoittaa, ettei kokoelma ole täysin tasapainossa kysyntään nähden. Toisaalta on syytä muistaa, että täydellisen tasapainoinen kokoelma on saavuttamaton, teoreettinen ideaali. Kokoelmasta lainataan todennäköisemmin sellaista aineistoa, jota siinä on eniten, eikä kysyntä toisaalta saa olla ainoa vaikutte kokoelmaa kehitettäessä.

Siirryttäessä muiden kirjastojen tavoin lähemmäs kysyntäpohjaista kokoelmatyötä ja kauemmas ”sivistyksellisestä” linjasta, populaarimusiikin rooli kokoelmassa kasvaa. Lainauserot ja asiakkaiden toiveet näyttävät, että siirtymä on perusteltu.

7 POHDINTAA JA KEHITYSTOIMENPITEITÄ

Voidaan katsoa, ettei Harjavallan kaupunginkirjaston aikuisten äänitekokoelmalle ole tehty kokoelmanhoitoa aivan siinä mielessä kuin G. E. Evans (1987, Rautavuoren 1991, 36–42 mukaan) sen määrittelee: yhteisöanalyysin, valintapolitiikan, valinnan, hankinnan, karsinnan ja arvioinnin syklinen kehä.

Systemaattista yhteisöanalyysiä ei ole tehty, mikä on tyypillistä pienille kirjastoille. Kirjaston henkilökunnan kertomuksista syntyi vaikutelma, että levyjen hankinta on ollut alkuun suunnitelmallista, mutta taantunut sittemmin resurssien vähäisyyden vuoksi päämäärättömäksi ja satunnaiseksi, jolloin käytännössä valintapolitiikkaa ei ole olemassa kuin alkeellisimmalla hankintakohtaisella harkintatasolla. Tämäkin on Rautavuoren (1991, 37) mukaan tyypillistä. Karsintaa äänitekokoelmasta ei ole henkilökunnan mukaan tehty koskaan: levyjä on poistettu vain silloin, kun ne ovat palautuneet käyttökelvottomina. Toisaalta äänitekokoelma on niin nuori, että ensimmäisten harkittujen karsintojen ajan voidaan katsoa olevan käsillä nyt, kun kokoelman äänitteet ovat 13-14 vuotta vanhoja. Aiemmat karsinnat olisivat ehkä olleet liian aikaisia, sillä musiikki vanhenee aivan eri tavalla kuin esimerkiksi tietoineisto. Niin ikään tämä tutkimus on ensimmäinen arvio, joka äänitekokoelmasta tehdään. Näin ollen voidaan nähdä, että kokoelma on saapumassa ensimmäisen Evansin syklin loppuun.

Harjavallan musiikkikulttuuri on varsinkin rock-musiikin osalta vilkasta. Kaupungissa järjestetään vuosittain peräti kolme rock-festivaalia (Karmarock, Valtarock ja Metalliaurinko) ja yhdessä Kokemäen kanssa niin ikään vuosittain järjestetään kamarimusiikin festivaali Satasoitto. Pori Jazz vaikuttaa myös suoraan Harjavallan kulttuurielämään. Kuinka tämä ilmiselvä kiinnostus musiikkia kohtaan saataisiin heijastumaan kirjastoon?

On tarpeellista kysyä kuinka suuri osa asiakkaista ylipäänsä tiedostaa musiikkiäänitteiden läsnäolon kirjaston kokoelmassa. Levyhylykkö on lainaustiskin läheisyydessä, mutta sen näkyvyyttä olisi helppo parantaa, esimerkiksi kiinnittämällä lainaustiskinpuoleiseen kylkeen suurehko hyllyopaste, josta kävisi myös kuvallisesti ilmi hyllykön sisältö. Markkinoinnin merkitys ylipäänsä korostuu: asiakkaat pitää ylipäänsä saada kirjastoon hyllyopasteiden vaikutuksen alaisiksi.

Asiakkaiden ennakkoasenteet saattavat vaikuttaa lainauslukujen vähyyteen. Osa saattaa olla vanhassa tiedossa, ettei kokoelma sisällä musiikkia. Niillä, jotka tietävät, taas saattaa olla luulo, ettei kokoelma sisällä kuin taidemusiikkia. Mikäli asiakas löytää tiensä selaamaan kokoelmaa, hän todennäköisesti aloittaa sen vasemmalta puolelta, missä sijaitsee YKL:n mukaisesti taidemusiikki. Tilastollisesti todennäköisemmin populaari- kuin taidemusiikkia etsivän asiakkaan selaaminen saattaa päättyä nopeasti, mikäli hänen ensireaktionsa vahvistaa mahdollista ennakkoluuloa kokoelman taidemusiikkipainotteisuudesta. Taidemusiikille on varattu puolet hyllykön yläosasta, vaikka se muodostaa vain kolmanneksen kokoelmasta. Voisi olla perusteltua siirtää populaarimusiikki hyllykön yläosaan ja muutenkin järjestää loota tasaisesti. Nykyjärjestyksessään oikea puoli on aivan täynnä siinä missä vasemmalla on paljon tilaa. Voidaan olettaa, että taidemusiikkia etsivä asiakas kyllä löytää hakemansa alaosan vetolaatikoista, sillä äänitteiden olemassaolon tietävä tuskin olettaa, ettei kokoelma sisällä lainkaan taidemusiikkia.

Omakustanteet todettiin ongelmallisiksi luvussa 3.4. Niiden hankintaa tulisi jatkossa harkita tarkemmin, ellei äänitteiden markkinoimiseksi keksitä jotain poikkeuksellista. Yleisesti ottaen kirjaston tulisi pohtia tarkemmin kokoelmapolitiikkaansa ja pyrkiä aktiivisiin hankintoihin sen sijaan, että kokoelmaa rakennetaan hiljalleen aineistosta, jota kirjastolle tarjotaan.

Missä tahansa kokoelmassa on parantamisen varaa. Kaikkiaan Harjavallan kaupunginkirjaston äänitekokoelma on olosuhteistaan ja historiastaan huolimatta kehityskelpoinen. Kokoelman rakenteen epäsuhdanteet ovat lopulta pieniä ja hankintamäärät kasvavat keskimääräisesti. Yleisten kirjastojen tilastojen mukaan myös Harjavallan musiikkiäänitteiden lainausluvut ovat olleet viime vuosina marginaalissa mutta selkeässä nousussa. Jos tulevat hankinnat osataan keskittää suunnitelmallisesti ja kokoelman kehittämiseen ylipäänsä saadaan sijoitettua resursseja, kirjastosta voisi tulla saumaton lisä Harjavallan rikkaaseen musiikkikulttuuritarjontaan.

Lähteet

- Evans, G. E. 1987. Developing library and information center collections. Second ed. Littleton: Libraries Unlimited.
- Heinineva R. Ei päiväystä. Kuivaniemen kirjaston historiaa. [Verkkosivu]. li: Kuivaniemen kirjasto. [Viitattu 16.2.2012]. Saatavana: <http://www.kirjastovirma.net/kirjastot/kuivaniemi>
- Karttunen, S. 1990. Musiikkikirjastonhoitajien musiikillinen maailmankuva. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 17.
- Kuntajaot ja asukasluvut 2000-2011. Ei päiväystä. [Excel-taulukko]. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. [Viitattu 16.2.2012]. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/vaestotietoja/Documents/Kuntajaot%20ja%20asukasluvut%202000-2011.xls>
- Musiikkituottajat – Tilastot – Äänitteiden vuosimyynti. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. [Viitattu 16.2.2012]. Saatavana: <http://www.ifpi.fi/tilastot/vuosimyynti/>
- Poroila, H. 1988. Pienen kirjaston musiikkipalveluiden järjestämisen opas. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 9.
- Poroila, H. (toim.) 2005. Musiikin asiasanasto 2005. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu oy.
- Rautavuori, P. 1991. Popmusiikin kokoelmatyö. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 27.
- Suomen yleisten kirjastojen. 2010. [Verkkosivusto]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuriyksikkö. [Viitattu 16.2.2012]. Saatavana: <http://tilastot.kirjastot.fi/>
- Tampereen kaupunginkirjasto :: Historiaa. 2012. [Verkkosivu]. Tampere: Tampereen kaupunginkirjasto. [Viitattu 16.2.2012]. Saatavana: <http://kirjasto.tampere.fi/index.php/tietoa-meista/historiaa/>